

УДК 387.1:811.112.2:004

DOI:

Ірина Гоцинець, кандидат філологічних наук, доцент
кафедри порівняльної педагогіки та методики викладання іноземних мов Інституту іноземних мов
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

У статті розглядається питання ефективності використання мультимедійних засобів у процесі формування аудитивної компетенції студентів на практичних заняттях з німецької мови, подається характеристика мультимедії як засобу підвищення мотивації студентів та індивідуалізації навчання та контролю їх діяльності, окреслено основні категорії мультимедіа, проаналізовано вербальні і невербальні знаки активного процесу слухання.

Ключові слова: аудіювання; вербальні і невербальні знаки; інтерактивність; лінійні та нелінійні категорії; мультимедіа; мультимедійні засоби.

Лит. 5.

Iryna Hotsynets, Ph.D.(Philology), Associate Professor of the
Comparative Pedagogic and Methodology of Teaching Foreign Languages Department,
Institute of Foreign Languages,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

THE USE OF MULTIMEDIA IN THE PROCESS OF FORMING OF STUDENTS' LISTENING COMPREHENSION

The article deals with the question of the effectiveness of the use of multimedia tools in the process of formation of the listening comprehension of students in German classes, describes the multimedia as a means of enhancing the students' motivation and individualization of learning and control their activities, outlines the main categories of multimedia, analyzes verbal and nonverbal signs of the active process of listening.

Listening is one of the toughest skills among the four language skills in English such as listening, speaking, reading and writing and the most challenging skills as well. Listeners learn to discriminate between sounds, understand vocabulary and grammatical structures, interpret stress and intention, retain and interpret this within the immediate as well as the larger socio-cultural context of the utterance defines listening, in its broadest sense, as a process of receiving what the speaker actually says (receptive orientation); constructing and representing meaning (constructive orientation); negotiating meaning with the speaker and responding (collaborative orientation); and, creating meaning through involvement, imagination and empathy (transformative orientation). Listening is a complex, active process, of interpretation in which listeners match what they hear with what they already know. Although listening is now well recognized as a critical dimension in language learning, it still remains one of the least understood processes.

Media play a number of roles in education that have to do with communication and instrumentation. These roles fall into three categories: (a) the delivery of instruction, in which media are used to convey specific content, (b) the construction of mediated environments, in which media help students explore and construct understanding of a body of knowledge, and (c) the development of cognitive skills, where media are used to model, engender, or extend mental skills.

Multimedia may be broadly divided into linear and non-linear categories. Linear active content progresses without any navigational control for the viewer such as a cinema presentation. Non-linear content offers user interactivity to control progress as used with a computer game or used in self-paced computer based training.

Listening is not simply hearing or perceiving definitions, that listening is an active process involving four interrelated activities: receiving aural stimuli, attending to the spoken words, attaching meaning to the aural symbols, and responding to oral communication.

Keywords: interactivity; listening; verbal and nonverbal signs; linear and non-linear categories; multimedia; multimedia means.

Постановка проблеми. Зміни в студента, і це зумовлює необхідність навчальному процесі диктують нові запровадження нових підходів до проведення вимоги до діяльності викладача, яка, занять. Для досягнення високого рівня німецької перш за все, повинна бути орієнтована на мови викладачеві важливо знати новітні методи

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

викладання, спеціальні навчальні техніки та прийоми, щоб оптимально підібрати той чи інший метод відповідно до рівня знань, потреб, інтересів студентів тощо. Раціональне та вмотивоване використання методів навчання на заняттях німецької мови вимагає креативного підходу з боку викладача.

Важливим напрямом покращення рівня викладання, удосконалення навчального процесу з німецької мови у закладі вищої освіти є використання різноманітних методик, зокрема тих, що базуються на сучасних інформаційних технологіях.

Використання саме креативних інформаційних технологій на заняттях з німецької мови, на наше переконання, дасть можливість студентам якісно підготуватись у професійній сфері діяльності. Вони будуть здатні досягнути німецьку мову без перешкод розумінню структури і функції мови, лише тоді студенти будуть активними одержувачами знань.

Ціллю навчання іноземної мови є формування у студентів іншомовних комунікативних компетентностей в говорінні, читанні, аудіюванні та письмі, які мають професійну орієнтацію за допомогою говоріння та аудіювання реалізуються всі основні функції спілкування: комунікативно-пізнавальна, комунікативно-регулятивна, комунікативно-оцінювальна. Той, хто говорить, і той, хто слухає, інформують або розпитують один одного, описують, розповідають, повідомляють про щось нове, реалізуючи тим самим комунікативно-пізнавальну функцію [1, 136].

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблемами підвищення якості навчання іноземних мов у закладах вищої освіти засобами мультимедійних технологій займались Н.В. Морзе, Н.П. Дементієвська, І.В. Засядько, Л.І. Скалій, Л.Й. Ястребов та інші. Наукове обґрунтування ефективності навчального процесу з використанням мультимедійних засобів запропоновано в працях І. Захарової, Н. Клемешової, Л. Коношевського, Н. Іщук, Д. Магроса, В. Євдокимова, Т. Піскунової, О. Співаковського. Психологічні основи використання мультимедійних засобів навчання висвітлено в працях І. Демакової, В. Ляудіс, Н. Тализіної, О. Тихомирова.

Недостатньо розглянутими залишилися питання впровадження мультимедійних засобів у навчальному процесі професійної підготовки спеціалістів, зокрема їх застосування у процесі формування аудитивної компетенції студентів на практичних заняттях з німецької мови у закладах вищої освіти, що саме свідчить про своєчасну і правильну постановку даної проблеми.

Метою статті є розкриття цілісного характеру використання мультимедійних засобів у процесі формування аудитивної компетенції студентів на практичних заняттях з німецької мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Центральною темою нашого дослідження є використання мультимедійних засобів у навчанні німецької мови з точки зору аудіовізуалізації та проблемою того, як ці засоби могли б сприяти ефективному розвитку навичок студентів в аудіюванні. Здійснюючи особисте спостереження за студентами в процесі формування аудитивної компетенції під час практичних занять з німецької мови, ми з'ясували, що чисте розуміння слухання, представлене більшістю посібників, взагалі не сприяє знанням німецької мови, адже воно не враховує спілкування в цілому, тобто не включає в себе жести, міміку тощо.

Розвиток навичок аудіювання є незамінним елементом освіти іноземної мови, а використання мультимедіа може поліпшити процес навчання слухання. Згідно з розглянутими літературними ресурсами, ми створили резюме позитивних наслідків використання мультимедійних джерел у навчанні навичкам аудіювання. Серед інших, вони включають допомогу у визнанні особливостей вимови, допомогу в розробці сприйняття слухання або доповнення мультимодальної обробки. Можна сказати, що прийняття мультимедіа з метою навчання аудіювання пригнічує деякі з неприродних особливостей традиційного сприйняття на заняттях з німецької мови і приносить ряд потенційних переваг.

Поняття “мультимедіа” є багатогранним. Мультимедіа (від англ. слова “multi” – багато і від лат. “media” – носій, засіб, середовище, посередник) – це спеціальна інтерактивна технологія, поєднання спеціальних апаратних засобів і програмного забезпечення, що дозволяє на якісно новому рівні сприймати, переробляти і надавати різноманітну інформацію: текстову, графічну, звукову, анімаційну, телевізійну тощо. Мультимедіа часто вживається як аналог терміну “засоби масової комунікації” (друк, фотографія, радіо, кінематограф, телебачення, відео, мультимедійні комп’ютерні системи, включаючи Інтернет) [2, 9].

К. Мескіл зазначає, що мультимедіа дозволяє інтегрувати текст, графіку, аудіо та рух відео у різних комбінаціях. Результатом є те, що студенти тепер можуть взаємодіяти з текстовими, слуховими та візуальними медіа в широкому форматі. Отже, коли ми зараз дивимося на

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

комп'ютер, який потенційно підтримує набуття навичок аудіювання, ми повинні вивчити не тільки звукові можливості обробки, але і мультимодальні (одночасно вид, звук, текст) [5, 179].

У процесі формування німецькомовної аудитивної компетенції студентів з використанням мультимедійних засобів ми зауважили, що мультимедіа може підвищити мотивацію в тому, що індивідуалізація навчання та контроль студентів над завданнями, стратегіями та швидкістю навчання можуть призвести до більш позитивного ставлення до навчальної ситуації, а включення в мультимедійне середовище миттєвого, але приватного зворотного зв'язку з помилками та поясненням, чому відповіді є правильними або неправильними, можуть підвищити активність студентів і залучити більшу кількість учасників.

Мультимедіа можна розділити на лінійні та нелінійні категорії. Лінійний активний контент розвивається без будь-якого навігаційного контролю для глядача, наприклад, презентація кіно. Нелінійний контент пропонує користувачеві інтерактивність для контролю розвитку, який використовується у процесі комп'ютерної гри, або в самостійному комп'ютерному навчанні. Гіпермедіа є прикладом нелінійного контенту. Мультимедійні презентації можуть бути живими або записаними. Записана презентація може розвивати інтерактивність через навігаційну систему [4]. Жива мультимедійна презентація розвиває інтерактивність через взаємодію з ведучим або виконавцем. Різні форми інформаційного наповнення рідко розглядаються як сучасні форми презентації, такі як аудіо чи відео. Аналогічно, єдині форми інформації контенту з єдиними методами обробки інформації (наприклад, не інтерактивне аудіо) часто називають мультимедійними, для того, щоб відрізнити статичні медіа від активних.

Аудіювання – це не просто слухання або сприйняття визначень, але й є активним процесом, що включає чотири взаємопов'язані види діяльності: отримання звукових стимулів, дотримання правильної вимови слів, приєднання значення до слухових символів, а також реагування на усне спілкування [6].

Д. Кларк пропонує розглядати процес розвитку аудитивних навичок не як процес сприйняття звуків, а як цілісне мовлення, де звуки допомагають зрозуміти зміст повідомлення. Аудіювання не є пасивним процесом і не пасивною навичкою, адже вимагає повної участі та нерозділеної уваги студентів [3].

Отже, аудіювання є складним, активним процесом, в якому слухач повинен розрізнити

звуки, зрозуміти слова і граматичні структури, інтерпретувати стрес і інтонацію, зберігати ту інформацію, яка була зібрана, і інтерпретувати її в межах як безпосереднього, так і соціально-культурного змісту висловлювання. Координація всього цього процесу передбачає велику розумову діяльність з боку слухача.

Ефективне формування німецькомовної аудитивної компетенції студентів за допомогою мультимедійних засобів відбувається, на нашу думку, в процесі не тільки фокусування на того, хто говорить, але й з урахуванням вербальних та невербальних знаків.

Спершу розглянемо невербальні знаки активного процесу слухання, які є найбільш виразними у цьому контексті, однак ці ознаки можуть бути неприйнятними в усіх ситуаціях і в усіх культурах [5, 179 – 182].

Посмішка

Невелику посмішку можна використовувати для того, щоб показати, що слухач звертає увагу на те, що говориться, або як спосіб погодитися або бути щасливим щодо отриманих повідомлень. У поєднанні з кивками голови, посмішка може бути фактом підтвердження того, що повідомлення слухаються і розуміються.

Зоровий контакт

Це спонукає слухача дивитися на мовця. Контакт із очима може, однак, бути лякливим, особливо для більш сором'язливих ораторів. У такому випадку необхідно об'єднати зоровий контакт із посмішкою та іншими невербальними повідомленнями, щоб заохотити доповідача.

Поза

Поза може багато розповісти про співрозмовників в міжособистісних взаємодіях. Уважний слухач має тенденцію трохи нахилитися вперед або вбік під час сидіння. Інші ознаки активного слухання можуть робити невеликий нахил голови або голова відпочиває на одній руці.

Дзеркальне відображення

Автоматичне відображення/відзеркалення будь-яких виразів обличчя, що використовуються мовцем, може бути ознакою уважного слухання. Ці рефлексивні висловлювання можуть допомогти проявити симпатію та співчуття у більш емоційних ситуаціях. Спроба свідомо імітувати міміку (тобто не автоматичне відображення виразів) може бути ознакою неухважності.

Відволікання

Активний слухач не буде відволікатися і тому утримуватиметься від поспіху, споглядання на годинник, малювання, гри з волоссям тощо.

До вербальних знаків активного слухання ми відносимо наступні:

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Запам'ятовування

Людський розум погано запам'ятовує деталі, особливо протягом певного періоду часу.

Проте, запам'ятовування декількох ключових моментів, або навіть назви оратора, може допомогти укріпити те, що надіслані повідомлення були отримані і зрозумілі – тобто слухання було успішним. Запам'ятовування деталей, ідей і концепцій з попередніх розмов доводить, що увага була збережена і, ймовірно, стимулюватиме спікера продовжувати. Під час більш тривалих обмінів думками може бути доречним зробити дуже короткі нотатки, щоб використати це під час запити чи уточнення.

Допит

Слухач може продемонструвати, що звертає увагу, задаючи відповідні запитання або роблячи заяви, які допомагають роз'яснити, що сказав спікер. Задаючи відповідні запитання, слухач також допомагає підсилити, що він зацікавлений в тому, що говорив спікер.

Відображення

Відображення тісно повторює або перетворює те, що сказав спікер, щоб показати розуміння. Відображення – це потужна навичка, яка може підсилити повідомлення доповідача і продемонструвати розуміння.

Роз'яснення

Роз'яснення включає запитання спікера, щоб переконатися, що отримано правильне повідомлення. Роз'яснення, зазвичай, передбачає використання відкритих запитань, які дозволяють мовцю розширювати певні моменти, якщо це необхідно.

Підсумок

Повторення того, що було сказано попередньо ще до мовця, – це техніка, яку використовує слухач, щоб передати сказане власними словами. Підбиття підсумків передбачає прийняття основних пунктів отриманого повідомлення та повторне підтвердження їх логічним і чітким способом, що дає змогу виправити мовця, якщо це необхідно.

Всі основні фактори залучення вербальних та невербальних знаків дають змогу навіть найслабшим студентам зрозуміти зміст переглянутого. За допомогою мультимедійних засобів це відбуватиметься більш виразніше та ефективніше, допоможе уникнути значним труднощам у сприйнятті основного змісту відеоматеріалу (фільму, мультфільму, відеоблогу тощо).

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Мультимедійні засоби навчання збагачують процес навчання,

оскільки володіють значним лінгводидактичним потенціалом, компенсують відсутність природного іншомовного середовища і одночасно дозволяють уникнути негативних психологічних станів, властивих ситуацій безпосереднього міжкультурного спілкування. Найбільш виразними вони є у процесі розвитку аудитивних навичок студентів, адже формують фонетичні, лексичні та граматичні знання на етапі закріплення відповідних навичок і розвитку мовленнєвих умінь. Перспективу дослідження у даному науковому напрямку вбачаємо у подальшому пошуку ефективних мультимедійних засобів навчання, які б могли сприяти розвитку не лише адитивним навичкам студентів, але й формувати їх комунікативну компетенцію в усному мовленні на заняттях з німецької мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Варенко Т., Іванченко Л. Вдосконалення навчання іноземної мови в технічних вищих навчальних закладах. *Молодь і ринок*. 2017. №2 (145). 136 с.
2. Казаков Ю.М. Педагогічні умови застосування медіаосвіти в процесі професійної підготовки майбутніх учителів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец.: 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Луганськ, 2007. 21 с.
3. Clark, D. Learning Styles. Retrieved January 08, 2009 from <http://www.nwlink.com/~donclark/hrd/learning/styles.html#mi>, 2000.
4. Educational and informative weblog. Teaching English using multimedia. URL: <http://paksira.wordpress.com/2009/05/22/teaching-english-using-multimedia/>
5. Meskill, C. (1996). Listening Skills Development Through Multimedia. *Journal of Educational Multimedia and Hypermedia*, 5(2), 1996. pp. 179–201.
6. Postovsky, V. Why not start speaking later? In M. Burt, H. Dulay, & M. Finocchiaro (Eds.), *Viewpoints on English as a Second Language*. In Honor of James E. Alatis. New York: Regents Publishing Co., 1977.

REFERENCES

1. Varenko, T. & Ivanchenko, L. (2017). Vdoskonalennya navchannya inozemnoyi movy v tekhnichnykh vyshchyykh navchalnykh zakladakh [Improvement of teaching foreign language in technical higher educational institutions]. *Youth and market*. No.2 (145), 136 p. [in Ukrainian].
2. Kazakov, Yu.M. (2007). Pedagogichni umovy zastosuvannya mediaosvity v protsesi profesiynoyi

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ГРУПОВОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

pidhotovky maybutnikh uchyteliv [Pedagogical conditions of use of media education in the process of professional training of future teachers]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Luhansk, 21p. [in Ukrainian].

3. Clark, D. Learning Styles. Retrieved January 08, 2009 from <http://www.nwlink.com/~donclark/hrd/learning/styles.html#mi>, 2000. [in English].

4. Educational and informative weblog. Teaching English using multimedia. Retrieved from: <http://>

paksira.wordpress.com/2009/05/22/teaching-english-using-multimedia/ [in English].

5. Meskill, C. (1996). Listening Skills Development Through Multimedia. *Journal of Educational Multimedia and Hypermedia*, 5(2), pp. 179–201. [in English].

6. Postovsky, V. (1977). Why not start speaking later? In M. Burt, H. Dulay, & M. Finocchiaro (Eds.), *Viewpoints on English as a Second Language*. In Honor of James E. Alatis. New York: Regents Publishing Co. [in English].

Стаття надійшла до редакції 15.04.2019

УДК 378.091.31 – 059.2:811.111

DOI:

Інна Лобачук, кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри методики навчання іноземних мов
Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ГРУПОВОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті визначено суть групового методу навчання у викладанні іноземних мов, його зміст та особливості. Доведено ефективність застосування даного методу в процесі навчання студентів іноземної мови.

Доведено, що використання групового методу стимулює студентів до творчої, продуктивної праці, викликає прагнення до активних дій, спілкування і висловлювання власних думок іноземною мовою.

Визначено особливості групового методу навчання, які створюють для студентів сприятливу атмосферу до навчання, розвивають його інтереси, мотивують бажання говорити іноземною мовою, долаючи мовні бар'єри та страхи, знижуючи рівень тривоги; заохочують студента в цілому, враховуючи його емоційний стан, почуття, тощо; стимулюють його мовні, когнітивні і творчі здібності; акцентують увагу на студента, надаючи йому головну роль в процесі навчання, активно взаємодіючою з іншими учасниками процесу.

Ключові слова: альтернативні методи навчання; груповий метод навчання; іноземна мова; сучасні підходи.

Лім. 7.

Inna Lobachuk, Ph.D. (Pedagogy), Senior Lecturer of the
Foreign Languages Teaching Methodology Department
Vinnytsya Mykhaylo Kotsyubynskiy State Pedagogical University

THE APPLICATION EFFECTIVENESS OF THE COMMUNITY LANGUAGE LEARNING METHOD IN THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGES TEACHING

The article describes the essence of the community language learning method, its content and features. The efficiency of using this method in the process of foreign languages teaching of students is substantiated.

It is proved that the use of the community language learning method stimulates students towards creative, productive work, causes the desire for active action, communication and expression of their own thoughts in a foreign language.

The features of the community language learning method of education, which create an atmosphere in which the student feels free and comfortable; stimulate his interests, develop the desire for practical use of a foreign language; encourage the student as a whole, affecting his emotions, feelings, etc.; stimulate his linguistic, cognitive and creative abilities; activate the student, making him the main active person in the learning process, actively interacting with other participants in this process; reduce the feeling of anxiety, and also overcome the language barrier are determined.

It is determined that the use of alternative teaching methods in the process of foreign languages teaching helps to effectively solve a whole range of important tasks: activation of the learning process, giving it a creative character; gaining experience of foreign language communication in the context of real life; development of cognitive